

The Development of Local Community Practice Guidelines for Sustainable Event Standards in the Eastern Economic Corridor (EEC) of Thailand

Parinya Nakpathom^{1*}

Kritta-Orn Chewwasung²

Krittapat Pitchayadejanant³

Received: 11/07/2025, Revised: 11/09/2025, Accepted: 21/10/2025

Abstract

This research aims to study the components of elevating the local community to a standard in providing sustainable events in the Eastern Economic Corridor (EEC) of Thailand. This qualitative research implements a phenomenological research approach and study from secondary sources such as documents, journals, and related research, together with in-depth interviews and focus groups by non-participatory observation to observe 17 key informants. The research finding reveals that components related to elevating the community to have the standard of sustainable event in Eastern Economic Corridor (EEC) of Thailand consist of 4 components: human resources, community knowledge development, cost control in tourism management, and infrastructure development. Moreover, the development of local Community Practice Guidelines for Sustainable Event Standards in the Eastern Economic Corridor (EEC) of 4 main assessment areas; 1) Community-Based Management consisting of 8 indicators 2) Venue management consisting of 5 indicators 3) Security management consisting of 2 indicators and 4) Culture, Natural Resources and Environmentally sustainable management consisting of 3 indicators which total of 18 indicators.

Keywords: Development Practice Guideline, Community-based Tourism, Sustainable Event Standard, Eastern Economic Corridor (EEC)

¹ International College, Burapha University, E-mail: parinyan@go.buu.ac.th

² International College, Burapha University, E-mail: Krittorn@go.buu.ac.th

³ International College, Burapha University, E-mail: Krittapat@go.buu.ac.th

* Corresponding Author, E-mail: parinyan@go.buu.ac.th

การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน ในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย

ปริญญานาคปทุม^{1*}

กฤตอร จิระสังข์²

กฤษฎิพัทธ์ พิษณุเดชอนันต์³

วันรับบทความ: 11/07/2568, วันแก้ไขบทความ: 11/09/2568, วันตอบรับบทความ: 21/10/2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน และเพื่อพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ บุคลากร, องค์ความรู้ของชุมชน, การบริหารจัดการต้นทุนทางการเงิน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย มีองค์ประกอบที่ต้องตรวจสอบประเมินด้วยกัน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการชุมชน จำนวน 8 ตัวชี้วัด 2) การบริหารจัดการด้านสถานที่จัดงาน จำนวน 5 ตัวชี้วัด 3) การรักษาความปลอดภัย จำนวน 2 ตัวชี้วัด และ 4) การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน 3 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 18 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน, เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก

¹ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: parinyan@go.buu.ac.th

² วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: krittaorn@go.buu.ac.th

³ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: krittipat@go.buu.ac.th

* Corresponding Author อีเมล: parinyan@go.buu.ac.th

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันเศรษฐกิจทั่วโลกมีแนวโน้มชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อการขยายตัวและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก แต่ยังมีอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง นั่นคือ อุตสาหกรรมไมซ์ (MICE Industry) ทำให้หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการค้นหาศักยภาพของเมืองเพื่อสร้างจุดขายที่มีความแตกต่างมานำเสนอเป็นสินค้าและบริการ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้เดินทางเข้ามายังประเทศของตน โดยใช้วิธีการทำการตลาดเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจจากนานาประเทศให้เดินทางเข้ามาเพื่อดำเนินธุรกิจและท่องเที่ยว ส่งผลให้ประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นและกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับมหภาค (สุรัชธานี ทองมี และคณะ, 2566) สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจจะกลับมา ประมาณ 23.2 ล้านคน สามารถสร้างรายได้มากกว่า 1.4 แสนล้านบาท และในปี 2568 คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจจะเพิ่มมากขึ้นกว่าปี 2567 (จุฬณี ดันติกุลานนท์, 2562)

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมไมซ์ โดยกำหนดอุตสาหกรรมไมซ์ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยมีเป้าหมายการดำเนินการเพื่อใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไมซ์สร้างสิ่งจูงใจและใช้เป็นเครื่องมือทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก (สุรัชธานี ทองมี และคณะ, 2566) โดยเฉพาะการส่งเสริมพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ประกอบด้วย 3 จังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออก คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการลงทุน การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย หากมีการผลักดันอุตสาหกรรมไมซ์และไมซ์ซิตี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จะส่งผลให้อุตสาหกรรมไมซ์จะเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่จะสามารถช่วยสร้างเศรษฐกิจชาติได้ในระยะยาว (จุฬณี ดันติกุลานนท์, 2562)

การส่งเสริมอุตสาหกรรมไมซ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถสร้างความแตกต่างทางประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ กลไกขับเคลื่อนสำคัญ คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน และพัฒนาชุมชนให้เป็นจุดหมายใหม่เพื่อรองรับการจัดงานไมซ์ รวมทั้งช่วยสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้านการจัดประชุม การจัดงานแสดงสินค้า แหล่งศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่ และการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลให้กับชุมชน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2557) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานสามารถเดินทางได้ทั้งปี โดยมีจุดหมายปลายทางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เมืองใหญ่หรือเมืองที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นการจัดประชุมสัมมนาในประเทศ และเกิดการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง (อาทิตยา ปาทาน และคณะ, 2565) กลุ่มบุคคลเงินเนอเรชั่นต่าง ๆ ยังมีอยู่อย่างจำกัด

เช่น การรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมไมซ์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเมืองไมซ์ซีดี ภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาเมืองไมซ์ที่นอกเหนือไปจาก 10 จังหวัดไมซ์ซีดีของประเทศไทย รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงเมืองไมซ์กับเมืองรองทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งด้านสถานที่ท่องเที่ยว อาหาร การทำกิจกรรมเฉพาะ การทำประโยชน์ให้กับชุมชน รวมทั้งสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบโปรแกรม และความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งส่งเสริมการตลาดเชิงรุกเพื่อให้ชุมชนเป็นที่รู้จักในกลุ่มตลาดเป้าหมายที่ต้องการ และศักยภาพของฐานทรัพยากรของพื้นที่ อันจะส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบการทำการตลาดจะก่อให้เกิดความสำเร็จที่วัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม (สุรัชธานี ทองมี และคณะ, 2566) และบูรณาการการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของบุคลากรในชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชุมชนควรสร้างการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน บริษัทนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และผู้เข้าร่วมงานหรือนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพื่อสร้างความน่าสนใจในพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนตามความต้องการ และต่อยอดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวในชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม พัฒนาการให้บริการ และออกแบบรูปแบบการจัดงานอย่างยั่งยืนเพื่อให้มีมาตรฐานตามความต้องการของผู้จัดงาน (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา “การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย” เพื่อศึกษาองค์ประกอบ การยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้ชุมชนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน ส่งผลต่อการสร้างเศรษฐกิจมวลรวมให้ประชาชนในพื้นที่อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ประเทศไทย
- 2) เพื่อพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน และพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก

3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนกรกฎาคม 2566 โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคม สถาบันการศึกษา และชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดงานอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

อุตสาหกรรมไมซ์ (MICE Industry)

อุตสาหกรรมไมซ์เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้เข้าประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยสมาคมส่งเสริมการประชุมกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Association of Convention and Visitor Bureaus: AACVB) กล่าวว่าอุตสาหกรรมไมซ์ (MICE) เป็นการรวมกันขององค์การร่วมทางธุรกิจ 4 ธุรกิจ (ยุรพร ศุขธรัตน์ และคณะ, 2559) ได้แก่ 1) การประชุมขององค์กร (Meeting - M) หมายถึง ธุรกิจการจัดประชุมองค์กร ซึ่งเป็นการจัดประชุมของกลุ่มบุคคลในองค์กร หรือสมาคมเดียวกัน อาจจะเป็นการจัดประชุมระดับชาติ นานาชาติ หรือภูมิภาค โดยต้องเป็นการประชุมเฉพาะกิจ หรือมีการวางแผนล่วงหน้า 2) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive - I) หมายถึง การจูงใจเพื่อเป็นรางวัลแก่บุคลากร หรือบุคคลที่ทำผลงานตามเป้าหมายขององค์กร โดยบริษัทจะให้รางวัลตอบแทนเป็นการท่องเที่ยวที่องค์กรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด 3) การประชุมวิชาชีพ (Conventions - C) หมายถึง การประชุมนานาชาติของกลุ่มบุคคลต่างองค์กรในอาชีพเดียวกันหรือใกล้เคียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และ 4) งานแสดงสินค้าและนิทรรศการนานาชาติ (Exhibitions - E) หมายถึง การจัดงานแสดงสินค้าหรือบริการ เพื่อเสนอให้แก่อุตสาหกรรม ร้านค้า หรือลูกค้า อาจจัดในระดับชาติ นานาชาติ หรือภูมิภาค ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) เสนอว่าอุตสาหกรรมไมซ์เป็นธุรกิจที่น่าเสนอการบริการแก่ผู้เข้าร่วมงานที่ต้องมีระบบการจัดการที่ดีและการจัดการอย่างมืออาชีพ

การเติบโตของอุตสาหกรรมไมซ์ที่มีการขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ได้มีสาเหตุมาจากความต้องการพักผ่อนเป็นหลัก แต่เป็นการบูรณาการระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวกับการทำธุรกิจ อีกทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดินทางโดยลำพัง หรือกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการเดินทางโดยกลุ่มใหญ่ที่มีความเหมือนหรือคล้ายกันทางธุรกิจด้วย ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ได้สรุปสาเหตุที่สำคัญทำให้อุตสาหกรรมไมซ์มีการเติบโตที่สูงขึ้น ประกอบด้วย การขยายตัวของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวโลก การขยายตัวของการพาณิชย์และการค้าทั่วโลก การผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ การจัดตั้งชมรมและสมาคมต่าง ๆ มากขึ้น การพัฒนาการด้านเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ ๆ การสร้างภาพลักษณ์และค่านิยมของหน่วยงานหรือองค์กร ที่สำคัญองค์กรต้องการลดความเครียดในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2550) โดยองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องสามารถสร้างความรู้ ซึ่งหากมีการวางแผนพัฒนาการจัดการที่ดีจะส่งผลให้เกิดอาชีพในชุมชน สร้างรายได้ และเป็นโอกาสให้เกิดการประกอบธุรกิจ ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ดีขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติในชุมชน แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ศิลปะ งานหัตถกรรม วัฒนธรรม และประเพณี ช่วยในการพัฒนาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2557)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนควรส่งเสริมและพัฒนาให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ โดยพิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหลัก เอกลักษณะเฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงตั้งอยู่บนฐานคิดที่เน้นถึงความสำคัญของการบูรณาการจุดมุ่งหมายของการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม รวมทั้งการส่งเสริมอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของชุมชนที่แตกต่างกัน โดยชุมชนต้องมีการถ่ายทอด การนำเสนอ และการอธิบายแก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการสื่อให้เห็นพัฒนาการของวัฒนธรรมจารีตประเพณีบนเงื่อนไขของการจัดการอย่างรับผิดชอบที่จะช่วยลดผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมและสังคม ต่อยอดสู่การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2558)

การจัดงานอย่างยั่งยืน (Sustainable Events)

อุตสาหกรรมไมซ์สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยได้มหาศาล ทั้งจากการจัดงานประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดงานนิทรรศการและงานอีเวนต์ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากแต่ก็มีต้นทุนที่สูงมากเช่นกัน รัฐบาลต้องนำงบประมาณมาใช้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับกับการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนน สนามบิน ที่พัก ร้านอาหาร ล้วนต้องใช้งบประมาณในการลงทุนก่อสร้าง และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาจำนวนมาก (สิทธิชัย สวัสดิ์แสน และปริญญ์ นาคปทุม, 2565) ที่สำคัญคือการขยายตัวที่รวดเร็วของธุรกิจนี้ยังส่งผลกระทบต่อทางลบต่ออากาศ ดิน น้ำ และทรัพยากรต่าง ๆ ที่สำคัญคือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสถานที่จัดงานเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบในวงกว้าง ล้วนก่อให้เกิดของเสีย สร้างมลภาวะทางอากาศและน้ำ และก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หากมีการวางแผนการจัดงานโดยคำนึงถึงความยั่งยืน ผู้จัดงานก็จะสามารถลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรได้

การจัดงานอย่างยั่งยืน เป็นการบูรณาการด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับการบริการอื่น ๆ ภายใต้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีผลต่อการท่องเที่ยว โดยประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน กล่าวคือการสร้างสมดุลด้านความรับผิดชอบต่อ 3 มิติ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ (สิทธิชัย สวัสดิ์แสน และปริญญา นาคปทุม, 2565) สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การขนส่งและการใช้พาหนะมลพิษต่ำ การลดขยะของเสีย การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้น้ำและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การยกเว้นการใช้สารและวัตถุที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 2) ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ เช่น การประหยัดงบประมาณโดยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน การหลีกเลี่ยงการทุจริตต่อหน้าที่ การจัดซื้อที่โปร่งใสและสมเหตุผล คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมนวัตกรรม การสร้างงาน การสร้างกำไร การทำบัญชีตามความเป็นจริง เป็นต้น และ 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การว่าจ้างและใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างยุติธรรม การจัดสถานที่ทำงานให้ปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี การเคารพสิทธิส่วนบุคคลตามมาตรฐานสิทธิ แรงงานระหว่างประเทศ การไม่กีดกันชนกลุ่มน้อย การเคารพในความแตกต่าง ความเท่าเทียม การใส่ใจในความละเอียดอ่อนของกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมที่ต่างกัน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การจัดหาสินค้าและบริการจากภาคท้องถิ่น และการจ้างแรงงานท้องถิ่น เป็นต้น

มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Standard)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว (2561) ได้จัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิต และการกระจายรายได้ในท้องถิ่น โดยเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 6 ด้าน 31 เป้าประสงค์ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาดและทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

กรมการท่องเที่ยวมีภารกิจในการดำเนินโครงการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้รับการตรวจประเมินให้เข้าสู่ระบบการตรวจประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดี และได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กรมการท่องเที่ยวกำหนด มีศักยภาพ สร้างความเชื่อมั่นพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะมาใช้บริการ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับการท่องเที่ยวชุมชน และนำพามาซึ่งรายได้แก่ชุมชนท่องเที่ยวในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย และเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยมีความมั่นคงและเกิดความยั่งยืนต่อไป

เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2562) ได้จัดทำเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวางแผน ดำเนินการและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ครอบคลุม 5 มิติ คือ 1) การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต 3) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ 5) การบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยประเมินว่าชุมชนมีจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านใด เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตามศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ

คู่มือการประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (ประเภทห้องประชุม) Thailand MICE Venue Standard Certification Handbook (Category: Meeting Room)

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (2559) ได้จัดทำคู่มือการประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (ประเภทห้องประชุม) การพัฒนาสถานที่จัดงานควรคำนึงถึงการบริหารจัดการตามคู่มือการประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดปริมาณและคุณภาพของสถานที่และบริการ รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการตรวจประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (ประเภทห้องประชุม) หรือ Thailand MICE Venue Standard (Category: Meeting Room) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 55 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ (Physical Component: P) หมายถึง สภาพของห้องประชุม และบริเวณพื้นที่โดยรอบที่เป็นองค์ประกอบในการจัดการประชุม วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุม ระบบน้ำ ระบบไฟ ระบบปรับอากาศ ระบบความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 31 ตัวชี้วัด 2) ด้านเทคโนโลยี (Technology Component: T) หมายถึง อุปกรณ์ และการจัดการระบบเสียง ระบบภาพ ระบบสื่อสารและอินเทอร์เน็ต และ 3) ด้านบริการและการจัดการ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 3) ด้านบริการและการจัดการ (Service and Management Component: S) หมายถึง การจัดการด้านบริการ การเตรียมพร้อมบุคลากร และระบบการจัดการ ประกอบด้วย 19 ตัวชี้วัด

คู่มือการประเมินสถานะความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ตามเกณฑ์ GSTC - D VERSION 2.0

Global Sustainable Tourism Council (2021) หรือสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก ได้ประกาศใช้เกณฑ์ GSTC ซึ่งเป็นมาตรฐานระดับโลกสำหรับการเดินทางและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งให้การรับรองระดับนานาชาติสำหรับหน่วยงานรับรองการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก GSTC – Destination ฉบับปี 2556 ได้มีการปรับปรุงพัฒนาและได้รับรองพร้อมประกาศใช้อย่างเป็นทางการภายใต้ชื่อ “หลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับแหล่งท่องเที่ยว เวอร์ชัน 2” โดยมีผลบังคับใช้กับภาคการท่องเที่ยวทั้งหมด เกณฑ์ของ GSTC หรือที่เรียกว่า GSTC-D เป็นเกณฑ์ขั้นต้นที่แหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรตั้งเป้าที่จะไปถึง โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวด มี 38 เกณฑ์ย่อย ดังนี้ หมวด A: ระบบการจัดการความยั่งยืน 11 หลักเกณฑ์ หมวด B: ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และสังคม 8 หลักเกณฑ์ หมวด C: ผลกระทบทางวัฒนธรรม 7 หลักเกณฑ์ และหมวด D: ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม 12 หลักเกณฑ์ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) และมหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยนานาชาติ, ม.ป.ป.)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนัญญ์ตฤณ บุญนาค และปรียาดี ผลเอนก (2561) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการพัฒนาธุรกิจไมซ์เพื่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของไมซ์ซิตี้เมืองพัทยายั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าการตลาดแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-word of Mouth) มีอิทธิพลต่อการซื้อทัวร์หรือการมาเที่ยวเมืองพัทยาเนื่องจากผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจที่จะซื้อ หรือช่วยในการวางแผนการเดินทาง และการนำเอาระบบ ISO 20121 มาเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการจัดงาน ยังสามารถทำให้ทุกภาคส่วนมีความพร้อมที่จะบริการ และยังสามารถสร้างความน่าเชื่อถือกับผู้จัดงานอีกด้วย ทั้งนี้คุณภาพบริการยังมีอิทธิพลส่งผลต่อศักยภาพของอุตสาหกรรมไมซ์ บุคลากรต้องมีจิตใจบริการมีการยิ้มแย้ม มีท่าทางดี ใส่ใจที่จะบริการ และศักยภาพของอุตสาหกรรมไมซ์ที่สามารถดึงดูดให้คนกลับมาเที่ยวซ้ำได้

ศศิธร รัตนประยูร (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาต้นแบบไมซ์เพื่อชุมชนด้วยโซ่คุณค่าการจัดประชุมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลและการเดินทางบนฐานจิตบริการแบบไทย (Meeting-Incentive Tourism: M-I T) ผลการศึกษพบว่าบทบาทในการสร้างคุณค่าร่วมที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การร่วมอนุรักษ์ (การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น) 2) การร่วมบริหารจัดการ M-I T เพื่อชุมชน 3) การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 4) การกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนา และ 5) บทบาทของการร่วมสร้างประสบการณ์ นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของโซ่คุณค่าของ M-I T 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) แพคเกจท่องเที่ยวที่ครบวงจรและเข้าถึงได้ง่าย 2) ผู้นำที่มีความเป็นผู้นำสูง มีความเสียสละต่อชุมชนอย่างแท้จริง 3) การให้บริการเกินความคาดหวัง 4) ความเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงในโซ่คุณค่าด้าน M-I T เพื่อชุมชน 5) การรักษามาตรฐานด้านการให้บริการและมีการพัฒนาอยู่เสมอ 6) ทรัพยากรท่องเที่ยว M-I T เพื่อชุมชนที่มีแก่นราก 7) การจำกัดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และ 8) การรักษาสภาพวัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

นิลบล คงเปรม และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมไมซ์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามอัตลักษณ์วิถีชุมชนเมืองต้องห้ามพลาด Plus จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวไมซ์ตามอัตลักษณ์วิถีชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) กิจกรรมสายสัมพันธ์ โดยนำอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน 2) กิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจกับชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคม เป็นการออกแบบกิจกรรมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวองค์กรในการบำเพ็ญประโยชน์ พัฒนาชุมชนตามบริบทพื้นที่และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ

กนกวรรณ เสนีย์ (2566) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถานที่จัดประชุมสัมมนาอย่างยั่งยืนของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อเมืองรอง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่จัดประชุมสัมมนาอย่างยั่งยืนของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อเมืองรอง ประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของธุรกิจไมซ์ 2) ด้านความยั่งยืนในการริเริ่มเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ 3) ด้านการใช้พลังงาน 4) ด้านการลดปริมาณขยะและของเหลือใช้ 5) ด้านการให้บริการเกี่ยวกับอาหาร และ 6) ด้านการพัฒนาความยั่งยืนให้ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย 5 คำถาม ได้แก่ 1) ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง 2) หากท่านต้องการจัดงานในชุมชน ท่านจะคำนึงถึงองค์ประกอบอะไรบ้าง 3) หากท่านเป็นผู้เข้าร่วมงานในชุมชน พื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ท่านมีความต้องการใดบ้าง 4) การยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และ 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Study) โดยการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผ่านการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการบันทึกข้อมูล การเก็บภาพถ่าย และใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) โดยสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) จะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนและการจัดงานอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคม สถาบันการศึกษา และชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.) จำนวน 3 คน 3) ผู้แทนจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) จำนวน 3 คน 4) ผู้แทนจากสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ จำนวน 3 คน 5) ผู้แทนจากสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน 6) ผู้แทนจากสถาบันการศึกษา จำนวน 1 คน และ 7) ผู้แทนจากบริษัทนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเชิญผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน (ประมาณ 3 - 4 คน) จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ 2) หน่วยงานภาคเอกชนและสมาคม และ 3) ชุมชนที่มีศักยภาพ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ โดยมีนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้ตั้งประเด็นและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติ แนวคิด หรือพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาถอดข้อมูลเสียงที่ได้ให้อยู่ในรูปแบบข้อความ จากนั้นทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ซึ่งเป็นวิธีการทางสังคมศาสตร์เพื่อศึกษาเนื้อหาของการสื่อสาร และเป็นการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยการนำข้อมูลของเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์มาจัดเรียงความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา วิเคราะห์ จำแนก สรุปประเด็นสำคัญ โดยมีการกลั่นกรองอย่างมีระบบ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555)

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 คำถาม สรุปผลได้ดังนี้

1) ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืน ใน 5 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) บุคลากรในชุมชน เนื่องจากการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวต้องถูกกำหนดโดยชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังนั้นชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการจัดการทรัพยากร มีสิทธิในการตัดสินใจ มีสิทธิในการจัดการดูแลภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า 2) องค์ความรู้ของชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน การเพิ่มมูลค่าของต้นทุนเดิมในชุมชน และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมให้นักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน 3) การบริหารจัดการต้นทุนทางการท่องเที่ยว การสร้างสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงการดำรงไว้ซึ่ง ประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนสืบทอดรุ่นต่อรุ่น นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต การกระจายรายได้ในชุมชน ความสุขของคนในชุมชน และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้พร้อมกับการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายรวมถึงกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งนี้หากการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำความเจริญและผลประโยชน์มาสู่ชุมชน อาจส่งผลเชิงลบต่อการบริหารจัดการต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ทรัพยากรทางธรรมชาติ การส่งเสริมท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจชุมชนและสังคม ทำให้ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาวะอนามัยที่ดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนา รักษาและดูแลโดยชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน เมื่อชุมชนได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อาจทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องมีคณะทำงานเพื่อกำกับ ดูแล ติดตามและบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2) หากท่านต้องการจัดงานในชุมชน ท่านจะคำนึงถึงองค์ประกอบอะไรบ้าง

องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดงานในชุมชน สรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ชุมชนต้องมีการพัฒนาบุคลากร โดยจัดฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่น่าสนใจ การเป็นผู้นำด้านสันติภาพ หรือการนำกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพให้บุคลากรสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้จัดงาน นอกจากนี้ชุมชนควรมีการจัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดงานไม่ซ้อย่างยั่งยืน และพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการและการให้บริการสำหรับจัดการประชุม เช่น สามารถประสานงานด้านอาหารและเครื่องดื่มได้

ประการที่สอง ชุมชนต้องร่วมกันยกระดับผลิตภัณธ์ชุมชน โดยสนับสนุน และเปิดโอกาสให้จำหน่าย ผลิตภัณธ์และของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีการพัฒนาผลิตภัณธ์ หรือของที่ระลึกที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ประการสุดท้าย คือ การประสานงาน โดยชุมชนต้องพัฒนากระบวนการขั้นตอนการรับรองให้บริการ สถานที่จัดงานผ่านระบบออนไลน์หรือออฟไลน์ กำหนดเกี่ยวกับการชำระเงินตามความเหมาะสม และมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจองสถานที่จัดงาน โดยมีการร่วมคิด และวางแผนการทำงานร่วมกับชุมชน รวมทั้งภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

3) หากท่านเป็นผู้เข้าร่วมงานในชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ท่านมีความต้องการใดบ้าง

ชุมชนต้องมีสถานที่ ที่เรียบเตียน โล่ง และมีที่จัดเตรียมอาหาร ตามตัวชี้วัดของ TMVS – Special Event Venue ดำเนินการพัฒนาสถานที่ตามมาตรฐานการบริหารการจัดการงานอย่างยั่งยืน ประเทศไทย (TSEMS) และแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับการจัดงานอย่างยั่งยืน และชุมชนต้องมีสถานที่ที่สามารถจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น CSR, Walk Rally, Ice Breaking, Team Building อีกประการหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความต้องการด้านการนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งต้องระบุรายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน มีข้อมูลและเอกสารประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมและเป็นปัจจุบัน ผ่านช่องทางออนไลน์ มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับผู้เข้าร่วมงาน ซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน และมีการนำเสนอเรื่องราว (Story Telling) ของชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ

4) การยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง

องค์ประกอบในการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยกำหนดแนวปฏิบัติด้านนโยบายการพัฒนาความยั่งยืนที่เชื่อมโยงแผนในภาพกว้าง (รวมถึงการบรรลุ SDGs) ที่แสดงถึงความรับผิดชอบทางสังคม โดยบูรณาการแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการ และผู้นำเที่ยวท้องถิ่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดงานอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ชุมชนควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ แนวปฏิบัติสำหรับผู้เข้าร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ แนวปฏิบัติด้านกลไกการบริหารจัดการการเงินและรายได้ แนวปฏิบัติด้านความรู้ด้านการพยาบาลเบื้องต้น และแนวปฏิบัติด้านการรักษาความปลอดภัย หรือจัดหาบุคลากรที่มีสมรรถนะพิเศษในกรณีที่มีการร้องขอจากหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

นักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้สำคัญกับห้องสุขาในสถานที่จัดงาน ทั้งด้านความปลอดภัย มิดชิด และมีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน จำนวนห้องสุขาเพียงพอในการรองรับผู้เข้าร่วมงาน การแยกห้องสุขาสำหรับชายและหญิง ที่สำคัญต้องมีผู้รับผิดชอบดูแลความสะอาดตามความเหมาะสมต่อจำนวนผู้เข้าร่วมงาน

การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก (EEC)

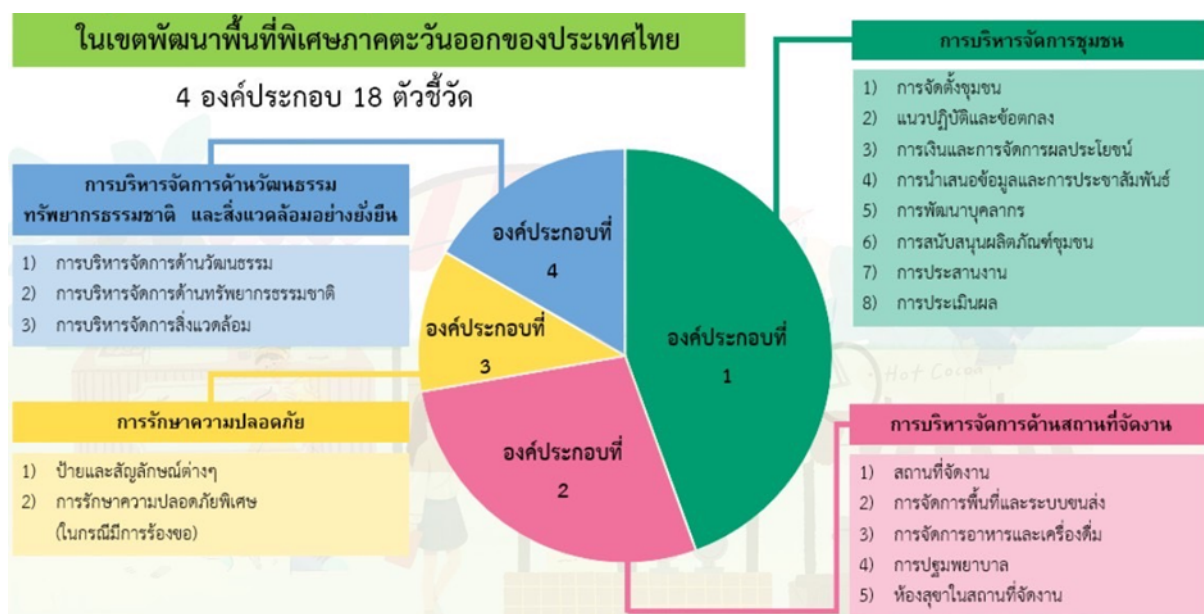
ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก (EEC) สรุปผลได้ว่าองค์ประกอบที่ต้องตรวจประเมิน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 18 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการชุมชน (Local Community Administration: L) จำนวน 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดตั้งชุมชน 2) แนวปฏิบัติและข้อตกลง 3) การเงินและการจัดการผลประโยชน์ 4) การนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน 7) การประสานงาน และ 8) การประเมินผล

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้านสถานที่จัดงาน (Venue Management Administration: V) จำนวน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สถานที่จัดงาน 2) การจัดการพื้นที่และระบบขนส่ง 3) การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม 4) การปฐมพยาบาล และ 5) ห้องสุขาในสถานที่จัดงาน

องค์ประกอบที่ 3 การรักษาความปลอดภัย (Safety and Security: S) จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ และ 2) การรักษาความปลอดภัยพิเศษ (ในกรณีมีการร้องขอ)

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Cultural, National Resource and Environment Sustainable Administration: C) จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม 2) การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ 3) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 องค์ประกอบแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) บุคลากร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะต้องกำหนดทิศทางการดำเนินงานท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีบทบาทในการจัดการทรัพยากร มีสิทธิ์ในการตัดสินใจ มีสิทธิ์ในการจัดการดูแลภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า สอดคล้องกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2550) ที่ระบุให้บุคลากรในชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทาง และ มีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ซึ่งบุคลากรในชุมชนต้องได้รับการพัฒนา ผ่านการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่น่าสนใจ การเป็นผู้นำด้านสันติภาพ การนำกิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ชุมชน และการให้บริการ สอดคล้องกับธรรมนูญตำบล บุนนาค และปรีชาวดี ผลเอนก (2561) ที่เสนอให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะบริการ การมีจิตใจบริการ การยิ้มแย้ม การมีบุคลิกภาพที่ดี การใส่ใจในการให้บริการ เพื่อยกระดับคุณภาพ การให้บริการและยังสร้างความน่าเชื่อถือกับผู้จัดงาน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพให้บุคลากรสามารถสื่อสาร ภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ นอกจากนี้ชุมชนควรพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการและการให้บริการ สำหรับจัดการประชุม เช่น การประสานงาน การสร้างสรรค์อาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น โดยบุคลากรต้องร่วม สร้างประสบการณ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอ แลกเปลี่ยน และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน วัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (ศศิธร รัตนประยูร, 2566)

2) การสร้างองค์ความรู้ของชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน การเพิ่มมูลค่าของต้นทุนเดิมในชุมชน และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมให้นักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน รวมทั้งการยกระดับอัตลักษณ์ของชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และเปิดโอกาสให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับนิลบล คงเปรม และคณะ (2566) ที่เน้นการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวไม่ซ้ำตามอัตลักษณ์วิถีชุมชนได้ออกเป็น ใน 3 มิติ ได้แก่ การนำอัตลักษณ์ชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจกับชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคม เป็นการออกแบบกิจกรรมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวองค์กรในการบำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับกนกวรรณ เสนีย์ (2566) ที่กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนตามบริบทพื้นที่และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วยการริเริ่มเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ การใช้พลังงาน และการลดปริมาณขยะและของเหลือใช้ เพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชน

3) การบริหารจัดการต้นทุนทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การดำรงไว้ซึ่งประเพณี การสืบทอดวิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนรุ่นต่อรุ่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ศิลปะ งานหัตถกรรม และวัฒนธรรมประเพณี สอดคล้องกับการกำหนดต้นทุนทางการท่องเที่ยวของสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) สอดคล้องกับศศิธร รัตนประยูร (2566) ที่กล่าวว่า การร่วมบริหารจัดการจัดประชุม รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อชุมชน ควรพิจารณาประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาให้ชัดเจน รวมทั้งการกำหนดกลไกการบริหารจัดการการเงินและรายได้ เพื่อนำรายได้มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยชุมชนต้องมีการนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ มีการบรรยายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันผ่านช่องทางออนไลน์

4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้พร้อมกับการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายรวมถึงกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ โดยบูรณาการแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการ และผู้นำเที่ยวท้องถิ่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดงานอย่างยั่งยืน แนวปฏิบัติสำหรับผู้เข้าร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาสถานที่ให้เรียบเตียน โล่ง โปร่งสบาย และมีสถานที่จัดเตรียมอาหาร และชุมชนต้องมีสถานที่ที่สามารถจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น CSR, Walk Rally, Ice Breaking, Team Building เป็นต้น สอดคล้องบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ที่เสนอให้เกิดการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นจุดหมายใหม่เพื่อรองรับการจัดงานไมซ์ เพื่อเป็นแหล่งฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่ รวมทั้งช่วยสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้านการจัดประชุม การจัดงานแสดงสินค้า และการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลให้กับชุมชน ที่สำคัญการดูแลห้องสุขาให้เพียงพอในการรองรับผู้เข้าร่วมงาน การแยกห้องสุขาสำหรับชายและหญิง มีผู้รับผิดชอบดูแลความสะอาดตามความเหมาะสมต่อจำนวนผู้เข้าร่วมงาน

การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย มี 4 องค์ประกอบ จำนวน 18 ตัวชี้วัด มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(Community Based Tourism Standard) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว, กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2561), เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2562), คู่มือการประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (ประเภทห้องประชุม) Thailand MICE Venue Standard Certification Handbook (Category: Meeting Room) (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2559) และคู่มือการประเมินสถานะความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ตามเกณฑ์ GSTC - D VERSION 2.0 (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) และมหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยนานาชาติ, ม.ป.ป.) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการชุมชน (Local Community Administration: L) จำนวน 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดตั้งชุมชน 2) แนวปฏิบัติและข้อตกลง 3) การเงินและการจัดการผลประโยชน์ 4) การนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน 7) การประสานงาน และ 8) การประเมินผล

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้านสถานที่จัดงาน (Venue Management Administration: V) จำนวน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สถานที่จัดงาน 2) การจัดการพื้นที่และระบบขนส่ง 3) การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม 4) การปฐมพยาบาล และ 5) ห้องสุขาในสถานที่จัดงาน

องค์ประกอบที่ 3 การรักษาความปลอดภัย (Safety and Security: S) จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ และ 2) การรักษาความปลอดภัยพิเศษ (ในกรณีมีการร้องขอ)

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Cultural, National Resource and Environment Sustainable Administration: C) จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม 2) การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ 3) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่แตกต่างจากมาตรฐาน และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 คือ การปฐมพยาบาล และ ห้องสุขาในสถานที่จัดงาน องค์ประกอบที่ 3 คือ การรักษาความปลอดภัยพิเศษ (ในกรณีมีการร้องขอ) และ องค์ประกอบที่ 4 คือ การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม, การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

“คู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน ในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย” เป็นการค้นพบแนวคิดการยกระดับสถานที่จัดงานในชุมชนที่สะท้อนความต้องการมาจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และบริษัทนำเที่ยว ที่ต้องการนำนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลมาจัดประชุม และเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านวิถีชีวิตของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่จะทำ

ให้ชุมชนที่มีสถานที่จัดงานรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการชุมชน 2) การบริหารจัดการด้านสถานที่จัดงาน 3) การรักษาความปลอดภัย และ 4) การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

- 1) ชุมชนที่จะเข้ารับการประเมินควรมีสถานที่ที่สามารถจัดกิจกรรมหลังการประชุม สอดคล้องกับไอเดียสร้างสรรค์ 7 เส้นทางสายไมซ์ (Thailand 7 MICE Magnificent Themes) ของ สสปน. ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Fascinating History and Culture)
- 2) ชุมชนที่จะนำคู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนไปใช้ควรมีการผ่านการประเมินมาตรฐานต่าง ๆ เช่น มาตรฐานการโฮมสเตย์ไทย มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จาก กรมการท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยว หรือการได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น STGs STAR จาก ททท.

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษา “การยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน” ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็น “คู่มือแนวปฏิบัติการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืนของประเทศไทย” เพื่อนำไปใช้ได้ทั่วประเทศ
- 2) การวิจัยนี้เป็นการศึกษาในมิติของผู้จัดงานที่ต้องการการยกระดับชุมชนสู่มาตรฐานการจัดงานอย่างยั่งยืน ดังนั้นควรศึกษาในมิติความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และชุมชนที่สนใจพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่ชุมชนไมซ์ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เสนีย์. (2566). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถานที่จัดประชุมสัมมนา (MICE) อย่างยั่งยืนของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อเมืองรอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว, กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว. (2561). มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ศรีเมืองการพิมพ์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2557). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จุฬณี ดันติกุลานนท์. (2562). รายงานวิจัย เรื่อง บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศให้เป็นมหานครไมซ์ (MICE) แห่งเอเชีย: กรณีศึกษาไทยกับมาเลเซียภายใต้บริบทนักท่องเที่ยวกลุ่มมิลเลนเนียล. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ธนัฐธฤต บุนนาค และปริยาวดี ผลเอนก (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์: แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของไมซ์ซิตี้เมืองพัทยา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิลุบล คงเปรม, กิตติทัช เขียวฉ้วน และมัทธนี อุดมศิลป์. (2566). การพัฒนากิจกรรมไมซ์ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามอัตลักษณ์วิถีชุมชนเมืองต้องห้ามพลาด Plus จังหวัดนครปฐม. *SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)*, 9(1), 1-14.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557). ธุรกิจไมซ์: ธุรกิจการจัดประชุมขององค์กร การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติ และการจัดงานแสดงสินค้า (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปรีชาหลวง.
- ยุรพร ศุภรัตน์, พิมพ์ลักษณ์ พงศกรรังศิลป์, ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์, อรรธิกา พังงา และไพฑูรย์ เจตธำรงค์ชัย. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: แผนงานการศึกษาศักยภาพของอุตสาหกรรม MICE ของประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ศศิธร รัตนประยูร. (2566). การพัฒนาต้นแบบไมซ์เพื่อชุมชนด้วยโซ่คุณค่าการจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลและการเดินทางบนฐานจิตบริการแบบไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2566).สำรวจพฤติกรรมและความคาดหวังของนักเดินทางไมซ์ทั่วโลกในช่วง Post Covid. <https://intelligence.business eventsthailand.com/th/blog/exploring-mice-travelers-post-pandemic-behavior-and-exp>

- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2559). *คู่มือการประเมินมาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (ประเภทห้องประชุม): Thailand MICE Venue Standard Certification Handbook (Category: Meeting Room)*. สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
- สิทธิชัย สวัสดิ์แสน และปริญญา นาคปทุม. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 4(2), 38-55.
- สุรัชสานุ ทอมี, เกิดศิริ เจริญวิศาล และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2566). การพัฒนาโมเดลการตลาดเมืองไมซ์ซีดีสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองไมซ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 29(1), 16-34.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism)*. โคคุน แอนด์ โค.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) และมหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยนานาชาติ. (ม.ป.ป.). *คู่มือการประเมินสถานะความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ GSTC – D VERSION 2.0*. https://www.dasta.or.th/uploads/file/202210/1666951894_e37b7953a68ed25daff8.pdf
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2562). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*. https://www.dasta.or.th/uploads/file/202104/1617876403_b5f178f9168db391f996.pdf
- อาทิตยา ปาทาน, ศรัญญา ศรีทอง และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2565). การสำรวจความต้องการของนักเดินทางกลุ่มไมซ์ชาวไทยและความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อกิจกรรมไมซ์โดยชุมชน. *วารสารวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 12(2), 230-275.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1), 17-29.
- Global Sustainable Tourism Council. (2021). *The GSTC criteria for destinations*. <https://www.gstccouncil.org/gstc-criteria/gstc-destination-criteria/>